TMI KARI LEHTOLA
Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti

MEDIATIEDOTE
6.10.2026 · vapaasti julkaistavissa

HOLLOLA · RIIPPUMATON PALVELUVERKKOSELVITYS

Riippumaton selvitys: Hollolan kyläkouluista lasketut säästöt ovat oletus, eivät osoitettu tosiasia

Kunnan palvelusuunnitelma käsittelee kyläkouluja säästökohteena, mutta ei osoita, että niistä luopuminen parantaisi kunnan taloutta. Laskelmista puuttuvat siirtyvät kustannukset sekä tulopuolen vaikutusten arviointi, kuten mahdolliset vaikutukset lapsiperheiden veto- ja pitovoimaan. Asiantuntijan suositus: Herralan, Nostavan, Pyhäniemen ja Hämeenkosken koulut säilyvät.

HOLLOLA 6.10.2026. Opetustoimen ylitarkastaja emeritus **Kari Lehtolan** laatima riippumaton selvitys haastaa palveluverkkokeskustelun peruslähtöoletuksen: koulun lakkauttaminen ei ole sama asia kuin kunnan talouden paraneminen. Selvitys arvioi kunnanhallituksen 28.9.2026 lausunnoille lähettämän palvelusuunnitelman kunnan omien asiakirjojen ja laskelmien pohjalta. Selvitys on toimitettu kunnan päättäjille 6.10.2026.

> ”***Koulun lakkauttaminen poistaa rakennuksen palveluverkosta. Se ei vielä kerro, paraneeko kunnan talous. Se on osoitettava – eikä Hollolassa sitä ole osoitettu.***
>
> Kari Lehtola, selvityksen tekijä

Suurin osa säästöstä ei riipu kyläkouluista

Kunta esittää pohjaesityksensä laskennalliseksi säästöksi 995 000 euroa vuodessa. Selvityksen mukaan siitä 580 000 euroa eli 58 prosenttia syntyy lakimuutoksesta, opetustuntien vähenemästä ja esiopetuksen järjestelystä – ratkaisuista, jotka eivät edellytä yhdenkään koulun tai päiväkodin lakkauttamista. Yksikkörakenteeseen liitetty osuus on enintään 415 000 euroa, noin 12 prosenttia kunnan 3,4 miljoonan euron sopeuttamistarpeesta. Sekin on laskennallinen luku: siirtyviä kustannuksia ja kassavaikutusta ei ole esitetty.

Herrala: kaksi säästölukua, joista suurempaa ei voi tarkistaa

Palvelusuunnitelma esittää Herralan koulun lakkauttamisen säästöksi 390 000 euroa vuodessa, kunnan oman konsultin FCG:n arvio oli 192 500 euroa. Kun suuremman luvun laskelmaa pyydettiin nähtäväksi, kunta kieltäytyi luovuttamasta sitä ja totesi aiemman valmistelun mahdollisista virheistä: ”niitä ei enää korjata”. Kunnanhallitus linjasi 14.9. Herralan säilytettäväksi, mutta lakkautuslaskelma jäi 28.9. päätösaineistoon, ja siitä johdetaan yhä, mitä koulun säilyttämisen kerrotaan maksavan.

> ”***Ratkaisevaa ei ole se, kumpi säästöluku näyttää vakuuttavammalta, vaan se, voidaanko luku johtaa lähtötiedoista ja osoittaa todelliseksi nettovaikutukseksi.***
>
> Kari Lehtola

Laskelmasta puuttuu tulopuoli

Säästölaskelma mittaa vain menoja. Se ei arvioi, mitä palveluverkon ratkaisut merkitsevät lapsiperheiden halulle jäädä kuntaan tai muuttaa sinne – ja sitä kautta kunnallisverolle ja valtionosuuksille. Palvelusuunnitelma toteaa itse, että nuoret perheet arvostavat koulujen läheisyyttä ja että kyläkoulut ovat elinvoimatekijä. Selvitys ei väitä, että päätös saisi tietyn määrän perheitä muuttamaan. Juuri siksi vaikutus on arvioitava ennen päätöstä eikä oletettava merkityksettömäksi.

Nostavalla kysymys kärjistyy. Kunta tavoittelee alueelle noin 7 000 asukkaan asemataajamaa, mutta koulu alittaisi 40 oppilaan jatkuvuusrajan jo lukuvuonna 2026–2027 – ennen kuin kaavoitetun alueen ensimmäiset kadut rakennetaan vuonna 2029.

Valtakunnallinen arviointi ei tue keskittämisen säästöoletusta

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin vuoden 2022 arvioinnissa kuntien kouluverkkomuutoksia verrattiin niiden menokehitykseen. Koulutus- ja kulttuurimenot asukasta kohden kasvoivat vuosina 2015–2020 vähäisiä muutoksia tehneissä kunnissa 9,6 prosenttia ja suuria muutoksia tehneissä 18,3 prosenttia. Tarkastelu ei osoita syy-yhteyttä, mutta se ei anna perustetta olettaa, että kouluverkon keskittäminen itsessään hillitsisi menoja.

Raja mittaa kunnan omia päätöksiä – lapsen etu jää ehtolauseeksi

Herrala, Nostava ja Pyhäniemi ovat 1–4-kouluja, koska valtuusto siirsi niiden 5.–6. luokat keskuskouluihin vuonna 2016. FCG:n 1–6-ennusteilla yksikään neljästä kyläkoulusta ei alittaisi 40 oppilaan rajaa vuosina 2025–2032. Lapsen etua 53-sivuinen palvelusuunnitelma ei mainitse kertaakaan, ja sen liitteenä oleva vaikutusten ennakkoarviointi mainitsee sen kerran – ehtolauseessa. Alakouluikäisiä lapsia ei ole kuultu. Tulevien oppilasennusteiden rinnalla on arvioitava niiden lasten etu, joiden koulupolkuun ratkaisut vaikuttavat nyt – ja heillä on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklan mukaan oikeus tulla kuulluksi.

MITÄ TIEDETÄÄN – JA MITÄ EI OLE OSOITETTU

995 000 € kunnan esittämä laskennallinen säästö – nettovaikutusta ei esitetä	**58 %** siitä toteutuu ilman yhtään kouluratkaisua	**≤ 415 000 €** kyläyksiköihin liitetty laskennallinen osuus – ei todennettu nettosäästö
390 000 € Herralan säästöluku, jonka laskelmaa ei luovutettu – konsultin arvio 192 500 €	**0 / 4** kyläkoulua alittaisi 40 oppilaan rajan 1–6-ennusteilla 2025–2032	**0** kertaa ”lapsen etu” 53-sivuisessa palvelusuunnitelmassa

Pääsuositus: neljä kyläkoulua säilyvät – ensin näyttö, sitten päätökset

Selvityksen pääsuositus on, että Herralan, Nostavan, Pyhäniemen ja Hämeenkosken koulut säilyvät palveluverkossa ja kyläalueiden varhaiskasvatus jatkuu. Suositus ei perustu oletukseen pienen koulun paremmuudesta vaan periaatteeseen, jonka mukaan muutoksen hyödyt on osoitettava ennen kuin sen haitat hyväksytään. Ennen palvelusuunnitelman hyväksymistä Herralan laskelma on avattava tai poistettava, kokonaistaloudelliseen arvioon sisällytettävä myös tulopuoli, 40 oppilaan raja korvattava jatkuvuusarviolla ja lapsivaikutukset täydennettävä kuulemalla huoltajia ja lapsia.

> ”***Keskittäminen voi joskus olla taloudellisesti perusteltua ja joskus ei. Sitä ei ratkaista oletuksella vaan laskemalla kokonaisvaikutus. Hollolan nyt käytettävissä oleva aineisto ei osoita, että kyläkouluista luopuminen vahvistaisi kunnan taloutta.***
>
> Kari Lehtola

TILAAJAN KOMMENTTI · HERRALAN MARTAT RY

”Herralan Martat on huolestunut Hollolan reunakylien kehityksestä. Haluamme, että kaikilla kuntalaisilla on mahdollisuudet yhdenvertaiseen ja kestävään arkeen. Alkuvuodesta 2026 tullut tieto mahdollisesta Herralan koulun lakkauttamisesta elokuussa 2027 aktivoi Herralan kyläläiset ja myös marttayhdistyksen. Valmisteilla olevan palveluverkkosuunnitelman luonnos on sisältänyt keskenään ristiriitaisia lukuja ja tietoja. Halusimme, että riippumaton asiantuntija tekee selvityksen kyläkoulujen jatkumisen edellytyksistä. Tämä selvitys antaa valtuutetuille tiivistetyn tietopohjan päätöksenteon tueksi; myös muut tahot voivat hyödyntää sitä antaessaan lausuntoja palveluverkkosuunnitelmasta.”

Sirkku Vesa, Herralan Martat ry

SELVITYKSESTÄ

Riippumaton selvitys Hollolan kyläalueiden palveluverkosta, elinvoimasta ja lapsivaikutuksista (5.10.2026). Toimeksiantaja Herralan Martat ry; tekijä vastaa johtopäätöksistä riippumattomasti. Luvut on lähteistetty selvityksen todistustaulukossa (liite A).

Aikataulu: lausunnot ja kuntalaisten näkemykset 20.10.2026 mennessä; kunnan esittelytilaisuus pääkirjastolla 13.10. klo 18–20.

LISÄTIEDOT

Selvityksen sisältö ja johtopäätökset

Kari Lehtola · opetustoimen ylitarkastaja emeritus
+358 50 357 2772 · kari.sivistys@gmail.com

Toimeksiantajan kommentit · Herralan Martat ry

Sirkku Vesa · 044 348 1796
Marianne Katajainen · 044 070 0040
Suvi Halme · 050 599 0225
herralanmartat@gmail.com

Raportti ja tiivistelmä: **karilehtola.fi/hollola-selvitys**

Päätöksenteon järjestys on tämä: ensin selvitetään vaikutukset, sitten tehdään johtopäätökset.

Sivistys ei kumarra – se perustelee. · Kari Lehtola